

Nr 77.

Av herr **Stadener**, *angående semester för tjänstgörande prästmän.*

Med den ständigt ökade intensiteten i arbetet har i allt större utsträckning behovet av tillräcklig vila övergått till ett krav, som påkallat lagstiftningens uppmärksamhet och omsorg. Genom åtskilliga beslut har lagstadgad arbetsledighet under viss tid av dagen eller under viss tid av veckan tillförsäkrats allt flera grupper av medborgare. För tjänstemän eller betjante inom olika grenar av förvaltningen har stadgats rätt till semester under viss tid av året. Sistlidne riksdag har bifallit en kungl. proposition om rätt till semester för vaktmästare vid ett flertal av statens ämbetsverk. Det på grund härav den 10 juni 1912 utfärdade kungl. cirkuläret uppräknar icke mindre än 23 dylika ämbetsverk, om vilkas vaktmästare cirkuläret föreskriver, att han »må, i den mån sådant kan ske utan hinder för göromålens behöriga gång, åtnjuta semester under 15 dagar». Om till denna samlade ledighet läggas årets sön- och helgdagar, finner man att nämnda vaktmästare åtnjuta en årlig arbetsfrihet av 2 månader och 15 dagar.

Utesluten från tillgång till nödig arbetsfrihet är en avsevärd del av prästerskapet. Det är visserligen riktigt, att prästerliga tjänster givas, där göromålen tillstädja ledighet under någon veckodag i stället för den av arbetet upptagna söndagen, men ett stort antal präster i synnerhet i städerna, på industriorter samt i de vidsträcktare lantpastoraten äger under hela året varken å helgdag eller vardag någon tryggad arbetsledighet. Arbetet kräver mindre intensitet under högsommaren, men icke ens då erbjuder sig för dessa prästmän något tillfälle till frihet från tjänstens ansvar eller uppgifter. Det skulle varit önskligt, att en detaljerad framställning kunnat givas av det arbete, som i dylika svårskötta pastorat vilar på den prästerliga tjänstinnehava-

Bihang till Riksdagens protokoll 1913. 3 saml. 38 häft. (Nr 77.)

ren, men uppgiftens mångskiftande art omöjliggör en sådan redogörelse. För iakttagaren, som gör sig förtrogen med det verkliga förhållandet, står det dock klart, att det arbete, som åligger prästen som predikant, själasörjare, konfirmandlärare, skolrådsordförande, fattigvårdsledamot, civilregistrets handhavare, statistiker, i regel dessutom kyrkans och skolans räkenskapsförare samt ledamot av olika kommittéer och företag av allmännyttig art, måste vara särdeles omfattande och tröttande.

Det är icke underligt om under sådana förhållanden snart nog kan inträda ett tillstånd av permanent trötthet, en märkbar nedsättning i förmågan av initiativ, en nästan oundviklig benägenhet att avböja tanken på framsteg, vilka ju städse betyda nya ansträngningar och ytterligare påfresta den redan förut mer än tillräckligt belastade arbetsförmågan. Att härigenom till sist skada tillfogas de olika samhällsuppgifter, för vilka prästen skulle vara verksam, är klart. Att glädjen och arbetslusten hos honom själv minskas, är lika så tydligt.

Man har ofta och på goda grunder jämfört prästens arbete med lärarens. Utsträcker man denna jämförelse till ledigheten, så finner man, att en lärare vid allmänt läroverk har en semester av omkring 4 månader och en folkskollärare en semester av fullt 4 månader, vartill i båda fallen kommer ledighet under årets sön- och helgdagar samt påsklov, pingstlov m. m. Prästen däremot äger ingen som helst rätt till semester sig tillförsäkrad. Att yngre, för prästerlig tjänst utbildade personer i så stor omfattning föredragit att arbeta inom skolan, och att till följd härav bristen inom kyrkan på tjänstemän blivit kännbarare än eljest varit nödigt, har häri sin lätt insedda förklaring.

Om en prästman begär ledighet, måste han förete intyg om sjukdom eller annat laga förfall, som av domkapitlet godkännes. Rätt till semester äger han icke. Att förhållandena äro de nu nämnda, framgår av de författningar, som äro att i dessa sammanhang erinra sig.

I kungl. brevet av den 19 december 1748 säges: »Biskopen och konsistorium böra i det nogaste tillse, det adjunkter ej må var och en sökande av prostar, kyrkoherdar och kaplaner, utan åtskillnad om församlingen är större eller mindre, förordnas, utan noga pröva och fastställa, vilka pastorat kunna anses vara av den besynnerliga vidlyftighet, förmedelst en eller flera därunder lydande kyrkor eller andra omständigheter, att någon medhjälpare därvid nödvändigt behöves, vilket fastställande sedan bör vid olika tillfällen till sträng efterlevnad iakttagas. Men uti de övriga och mindre församlingarne må adjunkter ej tillåtas eller bliva antagna utan församlingens vetskap och intygande, att den ordinarie prästmannen, vars egen arbetsplikt är att själv förestå den

honom anförtrodda själavården, genom sjuklighet eller ålderdomssvaghet är i det tillstånd, att nödvändigheten fordrar en adjunkts tillförordnande, där i slik händelse, men icke eljest, sådant må beviljas.»

I kungl. cirkuläret av den 21 augusti 1786 § 2 säges: »Begär kyrkoherde eller kaplan adjunkt till biträde i tjänsten, må därmed förfaras alldeles på sätt kungl. brevet den 19 december 1748 föreskriver, och sålunda av konsistorium prövning ske, om och huruledes en sådan begäran kan villfaras; och där för sjukdom eller dödsfall eller andra omständigheter någon hjälp av präst på kortare tid skulle till något ställe fordras, så äger konsistorium eller, i händelse skyndsamheten så kräver, prosten att till sådant biträde förordna den i kontraktet varande adjunkt, som närmast bor eller bäst kan umbäras.»

Dessa författningar, som icke särskilja fall, då ämbetsbiträde vid sidan av tjänsteinnehavaren begäres, för fall, då ämbetsbiträde i stället för tjänsteinnehavaren behöves, antyda intet om semester, och den tolkning, de erhållit, inrymmer icke heller rätt till semester. Det är denna rätt till semester, som behöver erkännande. Att densamma kan i varje särskilt fall åtnjutas endast, såvida vederbörande domkapitel finner att göromålets behöriga gång därav icke hindras, torde vara klart. Att jämväl vederbörande domkapitel bör äga att avgöra den åtskillnad, som med hänsyn till arbetsbördan måste göras mellan olika prästerliga befattningar enligt kungl. brevet av den 19 december 1748, är jämväl tydligt.

Beviljandet åt prästerskapet av rätt till semester kräver inga ekonomiska anstalter utöver redan förefintliga bestämmelser.

I ett flertal fall kan angelägenheten, så snart semesterrätt medgives, ordnas genom tillfällig, av domkapitlet godkänd arbetsfördelning mellan präster inom samma pastorat eller samma kontrakt, sedan dessa sig emellan om saken överenskommit.

I andra fall torde, allt eftersom lagen om kyrkofond av den 9 december 1910 träder i tillämpning, stadgandet i sagda lag § 6 mom. 8 komma till användning. Anförda lagrum lyder: »Av kyrkofonden skola utgöras, i den mån fondens tillgångar det medgiva, anslag, som Konungen till främjande av den kyrkliga organisationens utveckling må finna skäligt bevilja extra ordinarie präst för särskilt prästerlig tjänstgöring.» Och detta lagrum anföres såsom förklaring av de sakkunniga, som inom ecklesiastikdepartementet biträtt vid den fortsatta beredningen av frågan om ordnande av prästerskapets avlöningsförhållanden, i deras betänkande av den 14 december 1909: »Detta stadgande är nytt; och är avsikten därmed att bereda tillgång till anställande, dock endast i be-

gränsad omfattning, av hjälppräster, gemensamma för ett helt stift eller kontrakt: stifts- och kontraktsadjunkter. För ändamålet har förslagsvis beräknats 35,000 kronor.»

Såsom lämplig semestertid torde, utan att särskild motivering därför kan behövas, en månad årligen kunna anses.

Med hänvisning till ovanstående hemställes,

att Riksdagen ville för sin del besluta att medgiva tjänstgörande prästman semester under en månad årligen, i den mån enligt vederbörande domkapitels beprövande sådant kan ske utan hinder för göromåls behöriga gång, därest tjänsten upprätthålles genom tillfälligt åtagande av annan tjänstgörande prästman eller genom förordnande av stifts- eller kontraktsadjunkt, för vilkens tjänstgöring Konungen funnit skäligt bevilja anslag ur kyrkofonden.

Stockholm den 25 januari 1913.

Sam. Stadener.